

системною сукупністю модернізують освітній процес у ВНЗ умови для гнучкого просування студента до майбутніх можливих вершин свого індивідуального розвитку [4].

Таким чином, використання інноваційних технологій у всіх сферах суспільного життя забезпечує умови модернізації змісту освіти відповідно до світових тенденцій, встановлення взаємозв'язків між людьми різних країн. Широке використання інноваційних технологій у навчанні, дасть змогу створити умови для вільного спілкування, наукових, ділових, культурних контактів. Це сприятиме інтеграції України у світовий економічно-культурний простір та підвищенню конкурентоспроможності української освіти.

### Література

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посіб. / За ред. В.Г.Кременя. – Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2004. – 384 с.
2. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки» // Урядовий кур'єр. – 2007. – №6. – С. 2–4.
3. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю.Биков. – К.: Атіка, 2009. – 684 с.
4. Жук Ю.О. Системні особливості освітнього середовища як об'єкта інформатизації / Ю.О.Жук // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. №2. – С. 35–37.

УДК: 372.850.22:573.4-057.87

КИРЧЕЙ Я.О  
КУЗЬМА-КАЧУР М. І.  
Мукачівський державний університет

### КОНЦЕПТ «ТВАРИНИ» У ЗМІСТІ ПРОГРАМИ «ПРИРОДОЗНАВСТВА»

Вивчення природознавства у початкових класах не обмежується формуванням у дітей уявлень про природу та її компоненти. Метою навчального предмета є «формування в учнів природознавчої компетентності шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу і людину, основ екологічних знань, опанування способів навчально-пізнавальної і природоохоронної діяльності, розвиток ціннісних орієнтацій у ставленні до природи» [1]. Особлива увага приділяється вихованню в учнів відповідальності за збереження навколишнього середовища як важливого фактора існування людини. Згідно концепції вивчення природознавства у сучасний період рекомендується базувати навчально-виховний процес на компетентісно орієнтованих завданнях із використанням сучасних освітніх технологій.

Процес вивчення тварин з 1 по 4 класу здійснюється наскрізно. У кожному класі згідно навчальної програми природознавства передбачається об'єм понять похідних від категорії «тварина». Їх зміст і об'єм обумовлюється особливостями учнів кожної вікової групи. Програма побудована за спіралью-концентричним принципом, який передбачає неперервне розширення та поглиблення знань. Тобто,

орієнтуючись на проблему нашого дослідження, об'єм понять з теми «тварини» збільшується і сутність їх поглиблюється з кожним наступним роком. З метою глибшої деталізації вивчення концепту «тварини» здійснимо аналіз змісту програми природознавства з першого по четвертий клас.

У першому класі в розділі «Жива природа» учні вивчають такі теми: «Тварини», «Дикі та свійські тварини», «Тварини-домашні улюбленці», «Комахи», «Риби», «Птахи», «Звірі», «Охорона тварин». Навчальні досягнення в таких уміннях: учні мають мати уявлення про приналежність рослин і тварин до живої природи, називати ознаки комах, риб, птахів і звірів; уміти доглядати за домашніми або свійськими тваринами. Розділ «Моя країна – Україна» складають такі теми я: «Бурий ведмідь – найбільший звір України», «Найменша пташка України – золотомушка», «Медоносна бджола», «Сом – найбільша прісноводна риба». Школярі повинні знати назви 3-4-х представників тваринного світу, розповідати про тварин України (на конкретних прикладах).

Програма природознавства 2-го класу передбачає вивчення особливостей життєвої організації тварин за сезонами. Розділ «Природа восени» передбачає вивчення таких тем: «Тварини восени», «Підготовка тварин до зими», «Перелітні та осілі птахи», «Взаємозв'язки у природі восени». Державні вимоги щодо рівня підготовки передбачають: формування уявлень про перелітних і осілих птахів своєї місцевості; про підготовку рослин і тварин до зими;

Розділ «Природа взимку» включає теми: «Тварини взимку», «Зимуючі та осілі птахи», «Турбота людей про тварин взимку». Учні повинні називати зимуючих та осілих птахів своєї місцевості; розуміти особливості життя тварин взимку; піклуватися про тварин взимку.

У розділі «Природа навесні» наявні такі теми: «Тварини навесні», «Піклування про потомство», «Повернення перелітних птахів», «Облаштування гнізд, насиджування та виведення пташенят», «Охорона тварин». Учні повинні характеризувати зміни у житті комах, риб, птахів і звірів навесні; розпізнавати перелітних птахів своєї місцевості.

Розділ «Природа влітку» складають такі теми: «Тварини лісу, луків та водойм», «Червона книга України». У школярів повинні сформуватися уявлення про життя тварин влітку, вони повинні називати та розпізнавати 2-3-х тварин лісів, луків та водойм; наводити приклади тварин із Червоної книги України; дбати про тварин.

У третьому класі концепт «тварини» вивчається в розділі «Живі організми та середовища їхнього існування», в який включено такі теми: «Різноманітність тварин», «Розмноження та розвиток тварин, піклування про потомство», «Комахи», «Риби», «Земноводні і плазуни», «Птахи», «Звірі (савці)», «Рослиноїдні, м'ясоїдні, всеїдні тварини», «Ланцюги живлення», «Свійські та дикі тварини», «Пристаосування тварин до життя в різних умовах» [1]. У школярів повинні сформуватися уявлення про: тварин, як живих організмів; ланцюги живлення; заповідні території рідного краю, державні заповідники, ботанічні сади; розмноження та піклування тварин про потомство. Вони повинні знати про різноманітність тварин у природі; про Червону книгу України; наводити приклади пристосування тварин до умов існування; свійських тварин своєї місцевості. Учні

повинні розуміють значення тварин у природі і для людини, про роль державних заповідників і ботанічних садів у справі охорони природи. Важливо, щоб молодші школярі навчилися поділяти тварин за способом живлення, розрізняти свійських та диких тварин та застосовували знання про тварин у життєвих ситуаціях.

Як узагальнення та поглиблення здобутих знань у 4 класі учні вивчають особливості розташування тварин у відповідності до природних умов, зокрема тварини природних України, тварини материків та океанів.

Для осмислення та закріплення знань про тварин у кожному класі передбачено проведення практичних робіт, виконання проектної діяльності молодших школярів.

Таким чином, вивчення концепту «тварини» та похідних від нього понять у змісті програми природознавства забезпечить формування у молодших школярів складової природознавчої компетентності, допоможе учням зрозуміти взаємозв'язки і залежності між компонентами природи, забезпечить пропедевтику до вивчення предмета «Зоологія» у школі II ступеня.

### **Література**

1. Навчальні програми для початкової школи [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/program/8793/>

**УДК 37(477):327(4)**

КЛЯП М. І.  
ДВНЗ «УжНУ»

## **ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРИНЦИПИ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ**

У зв'язку із змінами у геополітичній ситуації на початку ХХІ європейське майбутнє України стало стратегічною метою більшості української нації. Для того, щоб стати частиною Європи, Україні необхідно здійснити рішучі реформи у багатьох аспектах. Ця системна робота здійснюється відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, а також чинного законодавства України, зокрема нового Закону України «Про вищу освіту».

Окремі питання реалізації європейських принципів у галузі вищої освіти висвітлюються у працях В.Кременя, В.Лугового, Л.Гриневич, Ж.Таланової та інших. Питання про нові підходи у інших галузях освіти поки що детально не аналізуються.

Входження України до європейського освітнього і наукового простору передбачає поєднання освітніх стандартів країн Європи з особливостями національної системи освіти. Попри добрі наміри як законодавців, так і освітян, реальна картина в освітній галузі 2010-2013 років суттєво відрізнялася. У дошкільній освіті запроваджено показник охоплення дітей дошкільним вихованням, а це привело до перенавантаження існуючих закладів (на 100 місцях у садочках перебувало до 120-130 дітей). В українських школах зазначеного періоду міцно утвердилося ЗНО як інструмент вступу до вищих навчальних закладів,



# МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: [www.msu.edu.ua](http://www.msu.edu.ua)

E-mail: [info@msu.edu.ua](mailto:info@msu.edu.ua), [pr@mail.msu.edu.ua](mailto:pr@mail.msu.edu.ua)

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>